

Nederland als centrum voor specialty crops

Veel kennis en ervaring kleine toepassingen

Nefyto heeft voorgesteld om Nederland te positioneren als hét Europese centrum voor specialty crops (kleine toepassingen). "We hebben immers een fantastische positie als het gaat om dit soort gewassen", pleitte Nefyto-directeur Maritza van Assen tijdens een bijeenkomst van het Fonds Kleine Toepassingen.

Het Fonds Kleine Toepassingen maakt dit voorjaar een doorstart naar een derde periode, die loopt van 2009 tot en met 2013. De doorstart werd gemarkeerd door een informatieve bijeenkomst op 23 maart 2009 bij de Plantenziektenkundige Dienst (PD) in Wageningen.

Daarbij waren veel belangstellenden aanwezig. Na een kort woord van welkom door Harmen Harmsma (directeur PD) werden presentaties verzorgd door Nico van Steekelenburg (voorzitter Artemis, zie kader), Maarten Kool (LNV) en Maritza van Assen (directeur Nefyto). Aansluitend was er een zaaldiscussie onder leiding van Sjaak Langeslag (voorzitter werkgroep gewasbescherming LTO Nederland).

Centrum voor Europa

In haar presentatie richt Maritza van Assen zich vooral op de kansen die kleine toepassingen (ofte wel 'specialty crops') bieden voor Nederland. "Ons land zou hét cen-

trum van Europa kunnen worden voor specialty crops. We hebben immers een fantastische positie als het gaat om dit soort gewassen. Er zit veel kennis bij de telers, we hebben duurzame systemen, borging en handhaving zijn goed geregeld, we hebben kundige en betrokken onderzoeksinstanties, de WUR heeft een uitstekende reputatie, het Ctgb wordt internationaal gerespecteerd en de Europese verordening biedt volop kansen en aanknopings-

Ctgb een snelle en adequate 'value for money' evaluatie voor specialty crops. Onderzoeksinstanties ondersteunen dit door aanvulling en completering van het toelatingsdossier. Voor toelatinghouders is het aantrekkelijk om te kiezen voor Nederland voor het aanvragen van een zonale toelating voor kleine toepassingen. Nederland wordt de locatie waar het Europese fonds voor kleine toepassingen is ondergebracht. De Nederlandse vestigingen van de

'Er liggen reële kansen, die moeten we benutten'

punten. Kortom, Nederland heeft de infrastructuur om hét Europees centrum te worden voor specialty crops. Alle reden dus om er helemaal voor te gaan."

Maritza van Assen schetst hoe ze het voor zich ziet. Daarin biedt het

industrie worden de expertisecentra voor specialty crops. En Nederlandse telers beschikken als eerste over kleine toepassingen.

"Is dit een droom of kan het realiteit zijn?", besluit Maritza van Assen haar pleidooi. "Ikzelf denk dat

Nederland zou het centrum voor specialty crops kunnen worden. "De infrastructuur is er al, het is een kwestie van de vlag neerzetten", aldus Nefyto-directeur Maritza van Assen.

er reële kansen liggen, die we moeten benutten. Het is een kwestie van de vlag neerzetten en ervoor gaan."

Dagvoorzitter Sjaak Langeslag peilt de aanwezigen hoe zij over dit voorstel dachten. Het voorstel krijgt veel bijval.

Belangrijk instrument

Ook Maarten Kool (ministerie van LNV, directie landbouw) benadert het onderwerp kleine toepassingen vanuit Europees perspectief. Hij refereert aan de verordening die Richtlijn 91/414 gaat opvolgen en de recent ingevoerde richtlijn voor duurzaam gebruik. "Verordening en richtlijn bieden kansen voor kleine toepassingen. Zo mogen lidstaten kleine toepassingen extra stimuleren en faciliteren. De verbeterde dataprotectie maakt het voor de industrie interessanter om in kleine toepassingen te investeren. Er wordt erkend dat voor geïntegreerde teelt een breed pakket gewasbeschermingsmiddelen vereist is. Onderzoek en ontheffing van biologische middelen wordt gestimuleerd."

En zeker zo belangrijk: er komt een Europees fonds voor kleine toepassingen. "Vanuit Nederland wordt de Europese samenwerking nu al geïnitieerd. Zo staan de gegevens van het Fonds Kleine Toepassingen inmiddels in een Europese database", aldus Maarten Kool.

Hij pleit ervoor om het fonds meer strategisch in te zetten. "Je kunt in één aanvraag meerdere teelten combineren, want per stuk blijven het kleine toepassingen. Verder zou de doorlooptijd korter moeten kunnen. En het maximum van 50.000 euro per toekenning is te weinig. Het is een goede zaak dat dit naar 150.000 euro is opgetrokken. Het fonds is een belangrijk instrument voor het behoud van een effectief middelenpakket. Daarmee is het een instrument voor een duurzame oplossing."

Het Fonds Kleine Toepassingen gaat een nieuwe fase in die zal lopen tot 2013. De middag wordt afgesloten met een levendige zaaldiscussie. ■

Fonds ook voor biologische bestrijders

Nico van Steekelenburg (Artemis): "Ons streven is dat de helft van de aanvragen biologische bestrijders betreft."

Het Fonds Kleine Toepassingen stond al open voor gewasbeschermingsmiddelen van natuurlijke oorsprong en wordt nu ook opengesteld voor biologische bestrijders. De Nederlandse producenten van deze middelen zijn samen met de handelaren vertegenwoordigd in Artemis, dat 32 leden telt. Voorzitter Nico van Steekelenburg is één van de sprekers tijdens de bijeenkomst.

Hij ziet goede kansen voor biologische bestrijders. "Ze passen in het streven naar duurzaamheid. Daar komt bij dat de beschikbaarheid van chemische middelen afneemt. Hoewel chemische middelen altijd nodig blijven als correctiemiddel." Artemis is ambitieus wat betreft het aantal in te dienen aanvragen bij het Fonds Kleine Toepassingen. "Ons streven is dat de helft van de aanvragen van ons komt", aldus Nico van Steekelenburg.

Forumdiscussie met van links naar rechts: Sjaak Langeslag (LTO Nederland), Nico van Steekelenburg (Artemis), José van Bijsterveldt (PD), Rinus Zwemer (Agrodis), Maritza van Assen (Nefyto) en Maarten Kool (LNV).

Het Fonds Kleine Toepassingen

Het Fonds Kleine Toepassingen is bedoeld voor financiële ondersteuning van toelatingsaanvragen voor kleine toepassingen van gewasbeschermingsmiddelen. Dat betreft dan toepassingen van middelen die in schaal grootte zo klein zijn, dat het voor producenten niet rendabel is om hiervoor een toelating aan te vragen. Het fonds wordt gefinancierd door het ministerie van LNV, het Productschap Tuinbouw en het Productschap Akkerbouw. LTO Nederland en Nefyto vormen het bestuur van de Stichting Kleine Toepassingen Gewasbeschermingsmiddelen, waaronder het Fonds resorteert.

In 1999 ging het fonds van start. Het maakte in 2004 een eerste doorstart en dit voorjaar is een derde periode ingegaan. De Europese Commissie heeft ingestemd met verlenging van de steunmaatregel 'Fonds Kleine Toepassingen voor Gewasbeschermingsmid-

den' en met de voorgestelde vernieuwingen. Nieuw is bijvoorbeeld dat nu ook financiële steun kan worden verleend aan een ontheffing in het kader van de Flora- en Faunawet voor het gebruik van biologische bestrijders.

Tot maart 2009 zijn er in totaal 123 aanvragen ingediend, waarvan er 103 zijn gehonoreerd. Die hebben tot nu toe 25 toelatingen opgeleverd. Die 25 toelatingen lijken naar verhouding niet zoveel, maar er lopen nog veel toelatingsaanvragen bij het Ctgb. Van slechts 5 tot 10 gehonoreerde aanvragen is de procedure om te komen tot een toelating daadwerkelijk afgebroken. De financiële steun van het fonds wordt vooral besteed aan kosten voor het Ctgb, effectiviteitsproeven en residuproeven. De meeste aanvragen komen uit de akkerbouw en de glastuinbouw.

Gewasafhankelijk spuitsysteem wint Innovatieprijs

Het gewasafhankelijk spuitsysteem Canopy Density Spraying is de winnaar van de Innovatieprijs Duurzame Gewasbescherming. Het systeem is ontwikkeld door Jan van de Zande van PRI. Uit handen van Hans Alders ontving Van de Zande op 5 maart 2009 een cheque van 2.000 euro.

Het winnende concept combineert twee basisideeën, namelijk gewasbeschermingsmiddel alleen toedienen op het doelobject en middeldosering aanpassen aan het groeistadium van de plant. De individuele planten en de bladmassa worden door sensoren bepaald. De sensoren sturen spuitdoppen aan die snel open en dicht gaan als een plant gedetecteerd wordt. Deze spuitdoppen kunnen een variabel spuitvolume geven om afhankelijk van de hoeveelheid bladmassa een gelijkmatige bedekking met middel te realiseren.

Doordat het systeem alleen spuit op bladmassa kan 90 procent middel bespaard worden. Het levert daarmee een grote bijdrage aan de vermindering van de milieubelasting. Het systeem is breed toepasbaar, ook in gewassen waar een belangrijke milieuwinst kan worden behaald.

Het juryrapport is beschikbaar via www.clm.nl.

Jan van de Zande (rechts) ontvangt de prijs van Hans Alders.

Verdubbeling van de landbouwproductie nodig

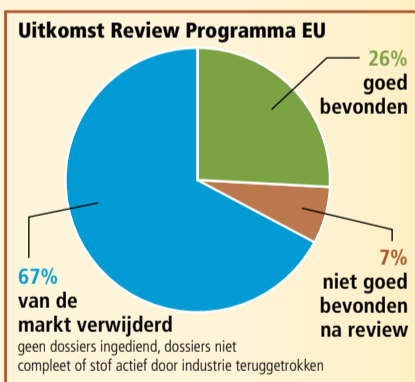
Om de toenemende wereldbevolking te voeden en de effecten van de klimaatverandering tegen te gaan, moet de landbouwproductie in 2050 het dubbele zijn van de huidige productie. Dat meldt een rapport gepubliceerd door de Italiaanse voorzitter van de G8 (VS, Canada, Japan, Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Frankrijk, Italië en Rusland). In een reactie hierop benadrukt de Europese koepelorganisatie ECPA dat dit alleen kan worden gerealiseerd als de meest geavanceerde technieken worden toegepast. Ook moet er erkenning zijn van de instrumenten die boeren en tuinders nodig hebben voor het bestrijden van ziekten en plagen. Volgens ECPA zal de klimaatverandering leiden tot een toename van de ziekte- en plaagdruk. 'We moeten gelijke tred houden met deze veranderingen en er voor zorgen dat in het landbouwbeleid rekening wordt gehouden met deze realiteit', aldus ECPA.

Nieuw wettelijk gebruiksvoorschrift

De afgelopen jaren is door Ctgb, AID, toelatinghouders en LTO Nederland onderzocht of een duidelijker splitsing kan worden gerealiseerd tussen enerzijds het Wettelijk Gebruiksvoorschrift zoals dat op de etiketten van de gewasbeschermingsmiddelen staat en anderzijds de aanbevelingen van de fabrikant. Samen met een uniform gebruik van diverse termen en begrippen leidt dit tot beter leesbare etiketten. Daarnaast is niet uit te sluiten dat de nieuwe gebruiksvoorschriften gevolgen hebben voor het hedendaagse praktijkgebruik van enkele gewasbeschermingsmiddelen. Het Ctgb zal op korte termijn besluiten nemen over de manier waarop de omschrijving het beste gerealiseerd kan worden. Nefyto heeft haar ideeën hierover bij het Ctgb kenbaar gemaakt.

Review Programma EU afgerond

Op 12 maart 2009 heeft de Europese Commissie het Review Programma afgerond van gewasbeschermingsmiddelen die op de markt waren vóór 2003. Van de betreffende actieve stoffen voldeden 70 stoffen uiteindelijk niet aan de risico-eisen. Een verdere verschraling van het middelenpakket wordt verwacht als gevolg van de nieuwe toelatingseisen waarover in januari 2009 werd besloten. Op het moment dat Richtlijn 91/414 van kracht werd, waren er meer dan 1000 actieve stoffen op de Europese markt. Daarvan passeerde 26 procent (zie figuur) uiteindelijk de EU-procedures. Verder werd 67 procent van de markt verwijderd omdat er geen dossiers waren ingestuurd, de dossiers niet compleet waren of de stof werd actief door de industrie teruggetrokken. Van 70 actieve stoffen (7 procent) kon geen veilig gebruik worden vastgesteld.

Pesticide Information

De website www.pesticideinformation.eu is een open platform om kennis te nemen van diverse issues over gewasbeschermingsmiddelen. De makers hopen dat de informatie een basis vormt voor een open en gebalanceerde (online) discussie over de toekomst van gewasbeschermingsmiddelen in Europa en daarbuiten. De website maakt gebruik van de nieuwste communicatietechnieken (waaronder YouTube-kanaal en Twitter) en bevat onder meer video-interviews en een mogelijkheid om actueel nieuws te volgen. De site wordt gesponsord door de European Crop Protection Association (ECPA).

Aanmelden niet-toegelaten biociden

Producenten en importeurs van biociden dienen hun producten vóór 15 juli 2009 voor toetsing aan te melden bij het Ctgb. Niet toegelaten en niet aangemelde biociden mogen na 15 juli 2009 niet meer op de markt worden gebracht. Uit onderzoek is gebleken dat in Nederland tussen de 800 en 1000 biociden zonder wettelijke toelating worden verkocht en toegepast. Hoewel (volgens een risico-inschatting op basis van stoffeigenschappen) de werkzame stoffen in deze producten geen hoog risico vormen voor mens en milieu, wil het ministerie van VROM deze middelen reguleren. Meer informatie is te vinden op www.minvrom.nl (Bestrijdingsmiddelen – Handhaving biociden) en www.ctgb.nl.

Politiek & gewasbescherming

Hoe kijken nationale en Europese politici aan tegen gewasbescherming? Welke onderwerpen houden hen bezig? Wat zijn hun belangrijkste drijfveren als het gaat om gewasbescherming?

Esther de Lange, Europarlementariër voor het CDA:

‘Ik heb iets speciaals met gewasbescherming’

Wie is Esther de Lange?

“Sinds april 2007 ben ik lid van het Europees Parlement voor het CDA. Vanuit die functie neem ik deel aan verschillende commissies, waaronder de Commissie Landbouw en Plattelandsontwikkeling. Daarnaast ben ik namens het CDA contactpersoon voor de noordelijke provincies.

Ik heb gestudeerd aan de Hogere Europese Beroepen Opleiding (HEBO) in Den Haag en daarna twee jaar internationale betrekkingen in Brussel.

Europa heeft mij van jongs af geïnteresseerd. Mijn Europese ervaring heb ik onder meer opgedaan als lobbyist voor twee Duitse brancheorganisaties. Van 1999 tot 2007 heb ik gewerkt als beleidsmedewerker in het Europees Parlement.

Bij de Europese verkiezingen in 2004 kwam ik op de tiende plaats in de kandidatenlijst van het CDA. Daarmee kwam ik nog niet in het Parlement, maar dat gebeurde wel in 2007 toen twee plaatsen vrijkwamen. Zo kwam ik op mijn 32e in het Europees Parlement.”

Wat is uw relatie met de land- en tuinbouw?

“Ik ben opgegroeid op het platteland. Geboren in het Zuid-Limburgse Spaubeek en vanaf mijn twaalfde heb ik in het Utrechtse Harmelen gewoond. Daar ging ik veel om met tuinderskinderen. De spanning tussen platteland en stad heb ik van dichtbij meegemaakt. In mijn middelbare schooltijd fietste ik over het platteland naar het lyceum in Utrecht. Dat is nu allemaal stad geworden. Momenteel woon ik in Waddinxveen, waar veel tuinbouw is.

Verder ben ik acht jaar lang beleidsmedewerker geweest van Europarlementariër Albert Jan Maat, die landbouw in zijn portefeuille had. Ik vind land- en tuinbouw het meeste concrete onderwerp dat er is. Het gaat tenslotte om ons eten. Met de groeiende wereldbevolking wordt het voedsel vraagstuk steeds nijpender. De huidige economische crisis kan eraan bijdragen dat voedselproductie opnieuw gewaardeerd wordt, wat ik zeer terecht vind. Voedsel is een strategisch goed en dat mag meer worden gerealiseerd, ook in het Europees Parlement.”

Wat heeft u met gewasbescherming?

“Gewasbescherming heeft ons Europarlementariërs de laatste tijd flink beziggehouden, door het werk aan de nieuwe verordening. Ik vind gewasbescherming een zeer relevant thema binnen de land- en tuinbouw. We kunnen niet zonder. Voor telers zijn gewasbeschermingsmiddelen een kostenpost, die ze graag in de hand willen houden. In sommige fracties wordt dat niet goed begrepen. Die denken dat telers juist graag met de spuit de akker op gaan.

Esther de Lange: “Ik vind land- en tuinbouw het meeste concrete onderwerp dat er is. Het gaat tenslotte om ons eten.”

Door het werk aan de verordening heb ik inmiddels iets speciaals gekregen met gewasbescherming. Ik heb me ook behoorlijk moeten vastbijten in de discussie. Ik vond dat veel voorstellen te veel op emotie waren gebaseerd en volkomen arbitrair waren.

Het dreigde helemaal de verkeerde kant op te gaan, wat de genadeslag zou zijn voor diverse teelten in Nederland. Neem bijvoorbeeld de voorgestelde teeltvrije zone van tien meter. Ik heb toen van Google Earth een plaatje gedownload van het Nederlandse platteland met al zijn sloten en heb dat laten zien. Dat maakte meteen duidelijk wat de consequenties zouden zijn voor ons land. Dat heeft impact gehad en dit voorbeeld wordt overigens nog steeds gebruikt.”

Is er binnen de gewasbescherming een onderwerp dat uw bijzondere aandacht heeft?

“In het algemeen is dat de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en in het bijzonder de kleine teelten. Deze teelten moeten kunnen blijven beschikken over een voldoende breed middelenpakket. Daarom ben ik blij met het Europe-

se fonds voor kleine toepassingen. En zo ook met de zonale toelating. We moeten nu afwachten hoe zonale toelating uitgewerkt gaat worden.”

Hoe ziet de gewasbescherming in Europa er over tien jaar uit?

“Ik hoop dat het Europees beleid gebaseerd blijft op een risico-aanpak. En niet op emotie en kwantiteit. Ik verwacht dat er veel gaat gebeuren op het gebied van onderzoek en ontwikkeling. Ons land is wereldkampioen in kennis en kunde over land- en tuinbouw.

Als ik nog wat verder kijk in de toekomst, hoop ik dat de zonale toelating op termijn positief zal bijdragen aan de discussie over de zogeheten ‘grensgevallen’. Ik bedoel daarmee de telers die bij de grens wonen en een bepaald middel niet mogen gebruiken, terwijl de buurman net over de grens dat wel mag.

Verder hoop ik dat we de verordening pragmatisch zullen invoeren. Dus dat de individuele lidstaten niet te ver doorschieten in de nationale invulling van het toelatingsbeleid. Ik wil graag dat de industrie daar op let en ons daarin scherp houdt.” ■

Krachten bundelen tegen counterfeit

Zorgen over namaak gewasbeschermingsmiddelen

Europa wordt de laatste jaren steeds meer geconfronteerd met namaak (counterfeit) gewasbeschermingsmiddelen.

Dit zijn middelen die niet getest en gereguleerd zijn.

In Nederland zijn dergelijke middelen gelukkig nog niet aangetroffen. Toch onderneemt Nefyto al actie.

De problemen rond counterfeit gewasbeschermingsmiddelen doen zich vooral voor in Zuid- en Oost-Europa. Nederland lijkt tot nu toe buiten schot gebleven. Dat is mede te danken aan de kwaliteit van de Nederlandse distributieketen. Toch vindt Nefyto het nodig om actie te ondernemen. Want het probleem zou zich toch ook in Nederland kunnen gaan voordoen. Bovendien is Nederland met Rotterdam en Schiphol een belangrijk doorvoerland.

Counterwat???

Van het Engelse woord 'counterfeit' doen verschillende uitspraken de ronde: counterfeit, counterfeet, counterfit en counterfiet. De juiste uitspraak is 'counterfit'.

"De aanpak van counterfeit gewasbeschermingsmiddelen vraagt een mondiale, Europese en nationale samenwerking", zegt Nefyto-directeur Maritza van Assen. "Met het oog op onze Product Stewardship Gedragscode en de missie van onze Europese koepelorganisatie ECPA ten aanzien van counterfeit, vindt Nefyto het nodig om actie te ondernemen."

Daarom heeft Nefyto begin 2008 de Task Force Anti Counterfeit opgericht. Deze is in gesprek gegaan met de diverse instanties en belanghebbenden over de problematiek. Op 10 februari 2009 organiseerde Nefyto een stakeholdersbijeenkomst over counterfeit gewasbeschermingsmid-

delen, waaraan werd deelgenomen door vertegenwoordigers van diverse betrokken organisaties. Dat zijn onder meer Agrodis (distributie), AID, Belastingdienst/Douane, Ctgb, Europol, het ministerie van LNV, VWA en enkele organisaties uit de landbouw en foodsector. Dit artikel is een verslag van de bijeenkomst.

Veel varianten

Rocky Rowe van ECPA (de Europese koepelorganisatie waarbij Nefyto is aangesloten) schetst de problematiek in Europa. ECPA heeft hiervoor een speciale projectgroep in het leven geroepen, waarin ook Nefyto is vertegenwoordigd.

Counterfeit producten zijn er in verschillende vormen. Het kunnen uitgekende kopieën van eindproducten zijn, waarvan verpakking en etiket niet of nauwelijks van echt zijn te onderscheiden. Veelal is de actieve stof wel aanwezig, maar in een lagere concentratie waardoor de werking te wensen overlaat. Ook kan er een hoog gehalte aan onzuiverheden zijn. Dan zijn er nog de illegale generieke kopieën van eindproducten, vaak voorzien van een eenvoudig etiket. Tot slot zijn er de nepproducten, die bijvoorbeeld alleen water, talk of verdund product bevatten. Deze laatste groep zien we niet zoveel in Europa, maar bijvoorbeeld wel in Afrika. "Sommige counterfeit producten zien er zo echt, dat alleen experts de verschillen zien", aldus Rocky Rowe.

Risico's

Het spreekt vanzelf dat de industrie vanuit economisch oogpunt niet blij is met het groeiende volu-

Nederland is een belangrijk doorvoerland en daarmee wellicht ook voor counterfeit gewasbeschermingsmiddelen.

me aan counterfeit gewasbeschermingsmiddelen. Daarnaast kunnen ze het imago van de sector schaden. Maar ook om andere redenen baart deze ontwikkeling zorgen. En die zijn minstens zo belangrijk, aldus Rocky Rowe. "Het gaat om illegale middelen, die niet getest en gereguleerd zijn. De concentraties onzuiverheden en bijproducten zijn hoog, de verpakkingen kunnen ondeugdelijk zijn. Deze middelen kunnen gezondheidsrisico's opleveren voor toepassers en consumenten. En ze kunnen gewasschade en milieu problemen veroorzaken."

Het volume aan counterfeit producten in Europa neemt zorgwekkend toe. Precieze cijfers zijn niet bekend, maar bij andere productgroepen wordt een toename van counterfeit producten van enkele tientallen procenten per jaar gezien. Verreweg de meeste counterfeit producten komen uit China, waar een enorme groei aan chemische productie wordt gezien. Een Europese missie naar China, om de problematiek rond counterfeit te bespreken, is denkbaar. "Maar", zegt Rocky Rowe van ECPA. "Helaas wordt de problematiek door de EU nog onvoldoende onderkend."

Aanpak moeilijk

De aanpak van de counterfeit problematiek wordt bemoeilijkt door verschillende factoren. Bijvoorbeeld door de inconsistentie in re-

Nog geen taak voor douane

Tot nu toe vallen gewasbeschermingsmiddelen niet binnen het aandachtsgebied van de douane, vertelt Chris van Oostrum van Douane Rotterdam. Hij was één van de sprekers tijdens de stakeholdersbijeenkomst. "Dat komt doordat wij, binnen onze non-fiscale taken, focussen op intellectuele eigendom."

Via Rotterdam en Schiphol komt een immense hoeveelheid aan goederen ons land binnen. Zo verwerkt de haven van Rotterdam 35.000 schepen per jaar, die ook nog eens steeds groter worden. Het is een onmogelijke taak om alle binnenkomende goederen te controleren. Daarom hanteert de douane een geautomatiseerd systeem om op basis van risico-inschatting te selecteren welke cargo wel en welke niet gecontroleerd moet worden.

"Om ons werk goed te kunnen doen, is het absoluut noodzakelijk dat we als douane samenwerken met organisaties en ondernemingen", zegt Chris van Oostrum. "Stel dat de douane ook controle op counterfeit gewasbeschermingsmiddelen in haar takenpakket krijgt, dan hebben we veel informatie nodig van de industrie. De douane kan veel, maar niet zonder samenwerking."

Chris van Oostrum (Douane): "De douane kan veel, maar niet zonder samenwerking."

gelgeving. Zo is er geen verbinding tussen de voorschriften voor uitvoer uit China en de voorschriften voor invoer in de EU. Een ander probleem bij de nationale aanpak is dat er vaak veel verschillende overheidsinstellingen bij betrokken zijn en dat onderlinge afstemming ontbreekt.

Het beste is dat counterfeit gewasbeschermingsmiddelen al aan de grens worden onderschept. Probleem echter is dat controle van gewasbeschermingsmiddelen niet tot de taken van douane behoort. Het ministerie van LNV zou dan de douane moeten verzoeken om gewasbeschermingsmiddelen bij import wel te controleren. Bij de stakeholdersbijeenkomst van Nefyto was ook een belangrijke vertegenwoordiging van de douane aanwezig. Dit zal zeker een vervolg krijgen.

In de Europese landen waar het probleem rond counterfeit gewasbeschermingsmiddelen inmiddels behoorlijk groot is, heeft ECPA al diverse acties ondernomen. Denk aan het voeren van voorlichtingscampagnes voor telers, het instellen van een speciaal telefoonnummer om counterfeit te melden, samenwerking met handhavende instanties en douane, en het ontwikkelen van gedragscodes voor de keten.

"Om dit probleem goed aan te kunnen pakken, moet de industrie samenwerken met de regelgevende en handhavende instanties", stelt Rocky Rowe.

Task Force

Henk Messelink (Bayer CropScience) is voorzitter van de Task Force Anti Counterfeit van Nefyto, die begin 2008 is opgericht. "Het gaat

om maffia-achtige praktijken, waarmee het gemakkelijker is om geld te verdienen dan met drugs. Binnen de criminele praktijk zie je dan ook een verschuiving van drugs naar counterfeit. Wat betreft counterfeit gewasbeschermingsmiddelen zijn milieu en gezondheid onze grootste zorg, daarna komt de problematiek van intellectuele eigendom."

Counterfeit gewasbeschermingsmiddelen doen op drie fronten een inbreuk op intellectuele eigendom, te weten het octrooirecht, het modellenrecht en het merkenrecht. Inbreuk op het merkenrecht komt het meest voor.

Henk Messelink vertelt wat de missie van de Task Force inhoudt: "Het in kaart brengen van het netwerk, het op gang brengen van bewustwording en het voorkomen dat counterfeit gewasbeschermingsmiddelen op de Nederlandse markt komen of via Nederland op de Europese markt." Ook de einddoelen zijn al geformuleerd: een effectief signaleringssysteem, een noodplan indien actie vereist is en pro-actieve actie om problemen te voorkomen.

Informatief en nuttig

De middag werd afgesloten met een gesprek tussen de deelnemers, dat geleid werd door Victor Visers van Syngenta Crop Protection en lid van de Task Force. De stakeholdersbijeenkomst bleek een informatief en vooral ook nuttig evenement. Het bood gelegenheid aan de verschillende betrokken partijen om informatie uit te wisselen en gezamenlijk na te denken over een effectieve aanpak van deze problematiek. Nefyto Bulletin zal u op de hoogte houden van het vervolg. ■

Armand Voorschuur (Nefarma): "Binnen de farmacie heeft counterfeit al gevaarlijke vormen aangenomen."

Rocky Rowe (ECPA): "Sommige counterfeit producten zijn bijna niet van echt te onderscheiden."

Henk Messelink (Nefyto): "Met counterfeit is het gemakkelijker om geld te verdienen dan met drugs."

Ook farmacie kampt met counterfeit

In de farmacie heeft counterfeit al dramatische vormen aangenomen, zo blijkt uit de presentatie van Armand Voorschuur tijdens de stakeholdersbijeenkomst. "Het gaat hier om georganiseerde misdaad." Armand Voorschuur is senior beleidsadviseur farmaceutische zaken bij Nefarma, de brancheorganisatie van farmaceutische bedrijven die zich richten op onderzoek en ontwikkeling van nieuwe geneesmiddelen. Aanvankelijk waren de risicoproducten voornamelijk erectiepillen, HIV/AIDS-remmers en anabole steroïden. Maar inmiddels zijn er van alle soorten geneesmiddelen counterfeit producten in omloop. De afgelopen paar jaar zijn de incidenten (ook met dodelijke afloop) met counterfeit geneesmiddelen exponentieel toegenomen. "De ontwikkelingen zijn zor-

gelijk, zelfs gevaarlijk. Wegenverf wordt als kleurstof gebruikt, er worden grondstoffen gewonnen uit kadavers (met risico op BSE) en zo zijn er meer voorbeelden", zegt Armand Voorschuur.

De meeste counterfeit geneesmiddelen komen via internet bij de gebruiker. Uit onderzoek is gebleken dat ruim 60 procent van de via internet verhandelde geneesmiddelen counterfeit is.

"Helaas is ook het reguliere kanaal niet helemaal veilig, zo weten we inmiddels", aldus Armand Voorschuur. "Er zijn ook incidenten bekend rond geneesmiddelen die via de apotheek bij de consument zijn gekomen. Ook in Nederland. Er moet hard gewerkt worden aan een oplossing voor dit probleem en hiervoor is samenwerking nodig met andere partijen."

Van nationaal beleid naar voortrekkersrol

VRROM ziet rol voor Nederland in Europees gewasbeschermingsbeleid

Nederland heeft eerder dan Europa eisen gesteld aan de milieubelasting door gewasbeschermingsmiddelen. De wens daartoe kwam met name van het ministerie van VRROM. Inmiddels heeft Europa een inhaalslag gemaakt. Daardoor kan Nederland nu aansluiten bij het Europees beleid en kunnen we een voortrekkersrol spelen. Hoe staat VRROM nu in het gewasbeschermingsbeleid?

Het Nederlandse gewasbeschermingsbeleid wordt vormgegeven door vijf departementen. Dat zijn de ministeries van LNV, VRROM, VWS, SZW en V&W. Het ministerie van LNV heeft de coördinerende rol. Het ministerie van VRROM richt zich op de milieu-effecten van gewasbeschermingsmiddelen.

De Nederlandse overheid was vroeg met het stellen van milieucriteria aan gewasbeschermingsmiddelen. Het initiatief daarvoor kwam met name van het ministerie van VRROM. Dat had alles te maken met de specifieke omstandigheden in ons waterrijke land met zijn intensieve landbouw. Nadat Europa ook beleid had ontwikkeld is er veel discussie gekomen over deze keuze, met name met het oog op het level playing field binnen Europa. Inmiddels staan we er anders voor. Van het Europese gewasbeschermingsbeleid wordt nu de startperiode afgerond. Het nationale beleid heeft Nederland veel kennis opgeleverd. Met de opgedane kennis kan Nederland een voortrekkersrol vervullen bij het invullen geven van de zogeheten guidance documents.

Hoe staat VRROM nu in het gewasbeschermingsbeleid? We praten erover met Peter Henkens en Jan de Rijk, beiden werkzaam binnen de afdeling natuurlijke hulpbronnen (voornamelijk landbouw), die weer valt onder de directie duurzaam produceren van het ministerie van VRROM. Peter Henkens is beleidscoördinator en plaatsvervangend afdelingshoofd, Jan de Rijk is senior beleidsmedewerker.

Minder nationale discussie

“De discussies tussen LNV en VRROM werden altijd gevoerd door het spanningsveld tussen enerzijds de behoefte van de landbouw aan middelen en anderzijds de effecten van die middelen op het milieu. Maar nu het gewasbeschermingsbeleid op Europees niveau steeds meer geharmoniseerd is, wordt er op nationaal niveau minder gediscussieerd”, constateert Peter Henkens.

Jan de Rijk vult aan: “Voorheen was het formuleren van nationaal beleid het startpunt. Nu wordt beleid vanuit Europa gemaakt. En als iets Europees beleid is, dan moet je daar als lidstaat gewoon aan voldoen. Dat maakt de discussie op nationaal niveau minder relevant.”

Hoe kijkt VRROM tegen deze ontwikkeling aan? “Positief”, antwoordt Peter Henkens. “We willen zoveel mogelijk aansluiten bij de Europese ontwikkelingen, om zo binnen Europa een level playing field te creëren voor de Nederlandse land- en tuinbouw. Maar daarbinnen willen we wel een zekere ruimte hebben voor nationale invulling,

omdat Nederland specifieke milieuomstandigheden kent.”

Jan de Rijk licht toe: “We zijn een dichtbevolkt land, hebben veel oppervlaktewater, ondiep grondwater en een zeer intensieve land- en tuinbouw. Dat maakt Nederland kwetsbaar. Daarom liep Nederland destijds als eerste tegen de problematiek van watervervuiling aan. Die voorsprong van Nederland in de beleidsontwikkeling heeft VRROM niet willen loslaten toen het Europese gewasbeschermingsbeleid zich vanaf midden jaren negentig begon te ontwikkelen.”

VRROM is daarna terughoudend geweest bij nationale invulling, aldus Peter Henkens en Jan de Rijk. “De mate waarin je als lidstaat nationaal invulling kunt geven aan je gewasbeschermingsbeleid wordt nu ook begrensd door de Europese regelgeving.”

Jan de Rijk merkt op: “We moeten wel beseffen dat de Nederlandse land- en tuinbouw het hoogste middelengebruik per hectare kent van Europa. Tegelijk is het middelengebruik per product laag. De Nederlandse telers doen het dus goed; ze zijn heel efficiënt. Dat is ook goed voor de consument. Maar we moeten wel scherp blijven op de milieubelasting.”

Peter Henkens en Jan de Rijk: “We willen zoveel mogelijk aansluiten bij de Europese ontwikkelingen, om zo binnen Europa een level playing field te creëren voor de Nederlandse land- en tuinbouw.”

Volgende harmonisatieslag

“Het beleid van VRROM, geheel gedeeld door LNV, is er nu op gericht dat we de volgende harmonisatieslag gaan maken”, zegt Jan de Rijk. “De beoordelingsmethodieken zijn op Europees niveau nog niet uitgewerkt. Het is allemaal nog vrij vaag,

niet aangegeven. Dit moet allemaal nog gebeuren en daarin wil Nederland een voortrekkersrol vervullen. Dat is door de vorige bewindslieden van LNV en VRROM ook uitgesproken. We kunnen dit waarmaken, omdat we veel expertise hebben op dit gebied. En we hebben vooraan-

‘Een groot deel van de Europese systematiek is gebaseerd op Nederlands gedachtegoed’

Zo staat er bijvoorbeeld dat gewasbeschermingsmiddelen geen onaanvaardbare risico's mogen opleveren voor de waterecologie. Maar wat de precieze beschermdoelen zijn, dat is op Europees niveau nog

staande instituten als het RIVM en Alterra. Op wetenschappelijk gebied heeft Nederland een voorsprong en die wordt op Europees niveau ook erkend. We willen graag dat het Europese beleid zo goed mogelijk aan-

sluit bij onze inzichten.”

De noodzaak tot een goed doorgevoerde harmonisatie wordt ook groter, stelt Jan de Rijk. “Straks treden de zonale toelating en de wederzijdse erkenning in werking. Als we dan een Belgische toelating moeten overnemen, willen we er zeker van zijn dat zij dezelfde beschermdoelen hanteren als wij.”

Nederlands gedachtegoed

Het Europese gewasbeschermingsbeleid kent een richtlijn (straks een verordening), met daaronder uniforme beginselen en daaronder weer de zogeheten guidance documents. Laatstgenoemde zijn de gedetailleerde uitwerkingen van de toelatingscriteria. “We zitten nu in de fase van de herziening van de bestaande guidance documents. Hierin wil Nederland gidsland zijn.”

Momenteel werken Europese wetenschappelijke commissies samen aan een gemeenschappelijk standpunt over wat ecologisch wel en niet aanvaardbaar is. “Dat gemeenschappelijke standpunt moet er ook komen”, zegt Jan de Rijk. “Want als je dat niet doet, komt er weinig terecht van de beoogde harmonisatie. Dan blijft er nog steeds een grote range waarbinnen lidstaten hun nationale toelatingsbeoordeling kunnen uitvoeren en is er geen level playing field.”

Milieubelasting aanzienlijk gedaald

Hoe gaat het eigenlijk met het milieu? “Ten aanzien van milieubelasting door chemische gewasbescherming is de afgelopen tien jaar goede vooruitgang geboekt”, constateren Peter Henkens en Jan de Rijk. “Dat is ook gebleken uit de tussenevaluatie van de Nota duurzame gewasbescherming, die loopt van 2001 tot 2010. Het laatste stukje zal de meeste moeite kosten. Wat betreft de landbouw in het algemeen zijn er nog steeds knelpunten ten aanzien van milieubelasting. Denk aan ammoniak, nitraat, lachgas en broeikasgas. Maar als je het vergelijkt met zo'n twintig jaar geleden is de vooruitgang enorm. Schuim op het water en dode vissen zijn eigenlijk zo goed als verleden tijd.”

Het zijn met name bewustzijn en regelgeving enerzijds en nieuwe technologie en nieuwe middelen anderzijds die verbetering hebben gebracht in de milieubelasting. “Vroeger werd milieuzorg geassocieerd met geitenwollensokken. Dat is al lang niet meer zo. Het is tegenwoordig een algemeen geaccepteerd onderdeel van de besluitvorming”, aldus Peter Henkens.

Vergeleken met twintig jaar geleden is de vooruitgang op milieugebied enorm.

Hoe wordt de voortrekkersrol van Nederland vormgegeven? “Dat komt erop neer dat we een voorstel maken en dit inbrengen in de Europese werkgroepen. Daarmee proberen we invloed uit te oefenen op de Europese discussie. We merken dat dit ook lukt. Een groot deel van de Europese systematiek is gebaseerd op Nederlands gedachtegoed.”

Zo heeft Nederland al een aantal zaken klaar om dit in het Europees overleg in te brengen. Dat zijn de beslisbomen voor uitspoeling naar grondwater, persistentie in de bodem en drinkwaterwinning uit oppervlaktewater. Deze beslisbomen zijn neergelegd in Engelstalige rapporten, die op Europees niveau goed ontvangen zijn. Momenteel wordt gewerkt aan de beslisboom waterleven.

Stakeholders betrekken

Tegenwoordig betreft het ministerie van VRROM haar stakeholders al in een vroege fase van de beleidsvorming. Dat was vroeger wel eens anders. “Zo'n tien jaar geleden was Nederland op milieugebied veel meer gepolariseerd”, zegt Peter Henkens. “Maar inmiddels heeft iedereen ontdekt dat je met starheid geen vooruitgang boekt. Dit vernieuwde inzicht heeft onder meer in 2003 het convenant duurzame gewasbescherming opgeleverd. Ook bij VRROM vinden we het nuttig om vroegtijdig stakeholders te betrekken bij beleidsvorming. Daarmee haal je expertise binnen en je neemt mensen mee in je denkproces, wat goed kan zijn voor het draagvlak van je uiteindelijke besluitvorming.” ■

COLOFON

NEFYTO BULLETIN 2 | mei 2009 | Jaargang 15 Nefyto Bulletin is een uitgave van Nefyto (Nederlandse Stichting voor Fytofarmacie), belangenorganisatie voor de Nederlandse agrochemische industrie. Het bulletin wordt kosteloos toegezonden aan personen en organisaties die op enigerlei wijze betrokken zijn bij gewasbescherming in Nederland. Nefyto Bulletin verschijnt vier keer per jaar in een oplage van 1800.

REDACTIE Nefyto, Hogeweg 16 | Postbus 80523, 2508 GM Den Haag | t (070) 750 31 00 | f (070) 354 97 66 | nefyto@nefyto.nl | www.nefyto.nl TEKST EN REALISATIE FredMeijer.nl Communicatie, Doetinchem

ONTWERP EN LAY-OUT Cyril Strijdonk Ontwerpburo, Gaanderen FOTOGRAFIE Fred Meijer, BASF DRUK Sluis Doetinchem VERSPREIDING Controlled circulation / ISSN 1382-3833